

Súd: Mestský súd Košice
Spisová značka: K3-9Ps/13/2021
Identifikačné číslo súdneho spisu: 7521203992
Dátum vydania rozhodnutia: 19. 10. 2023
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Ivana Gajdošová
ECLI: ECLI:SK:MSKE:2023:7521203992.5

Uznesenie

Mestský súd Košice v právnej veci starostlivosti súdu o opatrovanca A. B., nar. XX.X.XXXX, bytom C. D. XXX, zastúpeného procesným opatrovníkom A. E. B., vyššou súdnou úradníčkou Mestského súdu Košice, na návrh navrhovateľky F. A., nar. XX.X.XXXX, bytom C. D. XXX, za účasti prokurátora Okresnej prokuratúry Košice - okolie, v konaní o obmedzenie spôsobilosti na právne úkony takto

rozhodol:

Konanie **z a s t a v u j e**.

Štátu náhradu trov konania nepriznáva.

odôvodnenie:

1. Navrhovateľka podala dňa 26.7.2021 na tunajšom súde návrh na obmedzenie spôsobilosti na právne úkony jej syna v otázkach poskytovania zdravotnej starostlivosti a ustanovení mu opatrovníka pre dané účely v osobe jeho matky.

2. Návrh odôvodnila tým, že v poslednom období (5rokov) jej syn, A. B., požíva nadmerne alkoholické nápoje. V dôsledku toho chodí denne domov značne opitý a utráca za alkohol všetok svoj zárobok. Z tohto dôvodu prišiel o zamestnanie už niekoľkokrát. Vyhráza sa samovraždou a zabitím svojho okolia. Rodina sa bojí byť v jeho prítomnosti, maloleté sestry sú traumatizované. Matka musela opustiť trvalé bydlisko, nakoľko sa jeho agresívne správanie a rozbíjanie nábytku nedalo viac zniesť. Bola mu diagnostikovaná alkoholická závislosť a s tým spojená epilepsia. Udáva, že počuje hlas v hlave, ktorý ho nabáda zabiť niekoho. Raz už zanechal list na rozlúčku, ale bolo mu zabránené v samovražde.

3. Súd vykonal vo veci dokazovanie oboznámením sa s listinnými dôkazmi – lekáorskými správami opatrovanca, nariadením znaleckého dokazovania, výsluchom opatrovanca a výsluchom účastníkov konania a zistil nasledovný skutočný stav veci.

4. Zo Znaleckého posudku č. 22/2023 znalca MUDr. Ivica Mitrikovej Kmečovej, MBA z odboru Zdravotníctvo a farmácia, odvetvie Psychiatria vyhotoveného dňa 21.4.2023 súd zistil, že vyšetrenie opatrovanca bolo vykonané v Centre pre liečbu drogových závislostí Košice dňa 23.2.2023, menovaný sa na vyšetrenie dostavil v sprievode matky, na základe prechádzajúceho telefonického rozhovoru, matka dopĺňala anamnestické údaje.

Na základe vykonaného vyšetrenia opatrovanca a preskúmania jeho zdravotnej dokumentácie znalkyňa uviedla, že opatrovanec netrpí na žiadnu duševnú poruchu ani chorobu v zmysle psychózy. U menovaného sú prítomné Poruchy psychiky a správania zapríčinené užívaním alkoholu - syndróm závislosti od alkoholu (F10.2 podľa MKCH 10) a Emóčne nestabilná porucha osobnosti impulzívny typ (60.30 podľa MKCH 10). Emóčne nestabilná porucha osobnosti je trvalá povahová odchýlka, nie duševná porucha či choroba v pravom slova zmysle. Syndróm závislosti od alkoholu predstavuje diagnózu, ktorá je liečiteľná a výsledkom liečby je dlhodobá abstinencia, liečba ale predpokladá

motiváciu ako aj súhlas zo strany pacienta. Menovaný aktuálne je k svojej závislosti nekritický, liečbu odmieta a tak predikcia k dlhodobej abstinencii mimo chráneného prostredia je nepravdepodobná.

Opatrovanec je spôsobilý posúdiť svoj zdravotný stav na účely udelenia súhlasu s prípadnou ambulatnou alebo ústavnou formou liečby. Pokiaľ menovaný prípadné protialkoholické resp. iné liečenie odmieta, je to jeho slobodné rozhodnutie, za ktoré je aj zodpovedný a nie je možné toto jeho rozhodnutie nahrádzať a vynucovať jeho zmenu obmedzovaním jeho práv nútenou liečbou ambulatnou resp. obmedzovaním jeho slobody ústavnou formou liečby.

Opatrovanec je schopný ovládať svoje konanie a posúdiť jeho následky, v stave opitosti sú jeho rozpoznávacie a ovládacie schopnosti znížené pod vplyvom užitého alkoholu. Je schopný zabezpečovať si svoje denné potreby, je spôsobilý osobne si obstarávať svoje finančné, písomné a iné záležitosti. Je spôsobilý samostatne vystupovať pred súdmi a inými orgánmi, chápe zmysel súdneho konania, je spôsobilý osobne sa zúčastňovať súdneho pojednávania, je vhodné aj možné ho vypočúvať.

5. Z vyjadrenia navrhovateľky podaného na tunajšom súde dňa 15.5.2023 súd zistil, že nesúhlasí so závermi znaleckého posudku, jej syn nie je spôsobilý posúdiť svoj zdravotný stav na účel udelenia ambulatnej alebo ústavnej formy liečby.

6. Z výpovede navrhovateľky na pojednávaní dňa 19.10.2023 súd zistil, že návrh na začatie konania podala z dôvodu, že chce pomôcť synovi, ktorý je alkoholik a má problémy s mozgom, má tam rôzne zrazeniny a podliatiny v dôsledku pádov a z toho dôvodu má časté epileptické záchvaty. Ona sa bojí, že dostane taký silný epileptický záchvat, že už ho nikto nezachráni. V súčasnosti syn žije na ulici, je to už vyše roka. Má určenú diagnózu epilepsia a z jej pohľadu nie je schopný zabezpečovať si bežné veci a bežné fungovanie a nevie objektívne posúdiť potrebu poskytovania zdravotnej starostlivosti napr., keď bol na vyšetrení a chceli ho hospitalizovať, toto odmietol a z nemocnice odišiel. Synovi v súčasnosti neposkytuje starostlivosť nikto, svoje potreby si zabezpečuje sám. V kontakte je so svojim synom približne štyrikrát mesačne, keď je doma a nevykonáva prácu v zahraničí, vtedy sa stretávajú približne dvakrát do týždňa. So znaleckým posudkom sa oboznámila, prečítala si ho a zotráva na svojich výhradách voči nemu.

7. Z výpovede opatrovanca na pojednávaní dňa 19.10.2023 súd zistil, že opatrovanec správne uviedol, že sa volá A. B., narodil sa 22.6.1990, má 33 rokov. Dnes je 19., mesiac uviesť nevie a je rok 2023, je štvrtok. Ročné obdobie je jeseň.

Čo sa týka jeho zdravotného stavu, je závislý od alkoholu. Zároveň trpí na epilepsiu, vysoký krvný tlak a kŕčové žily. Má problémy s nohami a bolesti chrbta a zároveň má problémy s pamäťou a s mozgom spôsobené množstvom údermi, ktoré dostal v rámci bitiek z dôvodu, že žije na ulici.

Na liečenie by dobrovoľne bez rozhodnutia súdu alebo jeho mamy pravdepodobne nešiel. Liečenie potrebuje. Alkohol užíva 15 rokov aj viac, návykové látky neužíva. Mal by brať lieky na epilepsiu, ale tieto vysadil, pretože lekár ho poučil o tom, že nesmie brať lieky na epilepsiu keď pije, pretože je to nebezpečné. Je bezdomovec už rok a 57 dní. Nemá v súčasnosti žiadny príjem a príjem si zabezpečuje prostredníctvom odovzdávania zálohových fliaš. Na pojednávanie sa dostavil kvôli mame a kvôli tomu, že potrebuje liečenie, má problémy s alkoholom. Ak sa dostane do určitého bodu v rámci pitia, preskočí mu. Z toho dôvodu je aj v podmienke za bitku a vyhrážanie. S týmto, ale nevie sám prestať. Z uvedených dôvodov s obmedzením spôsobilosti súhlasí, avšak len na absolvovanie jedného protialkoholického liečenia v súčasnosti, s nástupom v najbližšej dobe. S obmedzením jeho spôsobilosti na právne úkony na účely poskytovania súhlasu s ambulatnou alebo ústavnou formou zdravotnej starostlivosti inak nesúhlasí.

8. Z výpovede znalca na pojednávaní dňa 19.10.2023 súd zistil, že od vyšetrenia opatrovanca po dnešné pojednávanie znalkyňa nezaznamenala žiadnu zmenu v jeho zdravotnom stave. Podľa jej zistení netrpí opatrovanec žiadnou duševnou poruchou. Trpí syndrómom závislosti od alkoholu a emočnou poruchou impulzívnym typom. V dôsledku zistenej závislosti má za to, že nie je u neho znížená schopnosť vystupovať pred súdom a porozumieť priebehu pojednávania a vyjadriť sa k predmetu konania. Je zjavné aj z jeho výpovede na pojednávaní, že opatrovanec rozumie, že by sa mal liečiť, ale je to jeho rozhodnutie, že sa v súčasnosti nelieči a aj táto jeho nekritičnosť je jedným z príznakov závislosti od

alkoholu. V dôsledku zistenej závislosti nie je znížená jeho schopnosť samostatne rozhodovať o svojom zdravotnom stave, o potrebe návštevy lekára alebo ústavnej liečby. Z jeho výpovede je zrejmé, že on vie posúdiť napr. že nesmie kombinovať alkohol a liekmi na epilepsiu. Je mu jasné, že to robiť nesmie a preto radšej vysadil lieky na epilepsiu, keďže požíva alkohol. Teda tomuto rozumie a vie to zhodnotiť. Rovnako je zrejmé z jeho výpovede, že on vie, čo je ústavná liečba a to, že na ňu nenastúpil je jeho vlastné rozhodnutie, ale mal a kedykoľvek má možnosť na takéto liečenie nastúpiť.

Na dotaz súdu, aby sa teda vyjadrila k vyjadreniu opatrovanca, že nevie urobiť toto rozhodnutie nastúpiť na ústavnú liečbu znalkyňa uviedla, že on toto rozhodnutie urobiť nechce a aj to je jeden zo symptómov syndrómu závislosti od alkoholu.

Má za to, že je schopný hospodáriť s peniazmi, zabezpečiť si záležitosti osobnej starostlivosti a bežné životné záležitosti. On si zvolil takýto životný štýl a sám sa aj vyjadril, že aj keď žije na ulici, vie sa o seba postarať a vie si zabezpečiť živobytie v rámci tohto životného štýlu. Ak je triezvy, nepredstavuje nebezpečenstvo pre seba a pre svoje okolie. V opitosti je táto jeho schopnosť znížená, ale tak ako uviedol aj sám opatrovanec, on vie, že sa tak stane ak bude užívať alkoholické nápoje. Jej zistenia na základe vyšetrenia zodpovedajú jej pozorovaniu správania opatrovanca v pojednávacej miestnosti.

V prípade ak by aj dala za opatrovanca súhlas na liečenie jeho matka, liečenie zmysel mať nebude, s týmto majú veľmi zlé skúsenosti, pretože pacient musí takéto rozhodnutie urobiť sám. Ak tam nie je vnútorná motivácia, tak liečba nebude úspešná. Ak liečenie neplní svoj účel, ak tam chýba vnútorná motivácia pacienta, oni pacienta z liečenia prepustia a to aj vtedy, ak má obmedzenú spôsobilosť na právne úkony a aj vtedy, ak s tým opatrovník nesúhlasí. Jednoducho ak počas liečenia napr. požíva alkoholický nápoj a liečenie neplní svoj účel, prepustia ho.

9. Z prednesu prokurátora Okresnej prokuratúry Košice – okolie na pojednávaní dňa 19.10.2023 súd zistil, že má za to, že nie je dôvod na to, aby bol opatrovanec obmedzený v spôsobilosti na právne úkony. Má za to, aby bolo rozhodnuté tak, že mu bude spôsobilosť na právne úkony zachovaná v plnom rozsahu. Opatrovanec sa o seba vie postarať a vie sa dostať zo svojej životnej situácie a nie sú dané dôvody na obmedzenie jeho spôsobilosti na právne úkony.

10. Uznesením tunajšieho súdu č. k. K3-9Ps/13/2021-90 zo dňa 3.5.2023 bola znalcovi priznaná odmena za výkon znaleckej činnosti – vyhotovenie znaleckého posudku vo výške 537,84 €. Uznesením vyhláseným na pojednávaní dňa 19.10.2023 bola znalcovi priznaná odmena za účasť na pojednávaní vo výške 53,11 €. Vyplatenie oboch uvedených odmien bolo nariadené z rozpočtových prostriedkov štátu.

11. Podľa § 10 ods. 2 Občianskeho zákonníka (zákon č. 40/1964 Zb.), ak fyzická osoba pre duševnú poruchu, ktorá nie je len prechodná, alebo pre nadmerné požívanie alkoholických nápojov alebo omamných prostriedkov či jedov je schopná robiť len niektoré právne úkony, súd obmedzí jej spôsobilosť na právne úkony a rozsah obmedzenia určí v rozhodnutí.

12. Podľa § 247 ods. 1 Civilný mimosporový poriadok, ak nie sú splnené podmienky na obmedzenie spôsobilosti, zmenu obmedzenia spôsobilosti alebo navrátenie spôsobilosti, súd konanie zastaví.

13. Ustanovenie § 10 Občianskeho zákonníka je významným zásahom do integrity fyzickej osoby. Spôsobilosť na právne úkony fyzických osôb vyjadruje oprávnenie jej nositeľa vlastným konaním robiť právne úkony. Je významnou právnou kategóriou vo sfére hmotného práva, súčasne bezprostredne ovplyvňuje aj rozsah spôsobilosti samostatne konať pred súdom („každý môže pre súdom konať v rozsahu, v akom má spôsobilosť na právne úkony“ § 67 CSP). Zásahy do spôsobilosti na právne úkony je potrebné vnímať ako zásahy do osobnej integrity človeka, teda aj do práv garantovaných Listinou základných práv a slobôd (čl. 5, 10 ods. 1, 2) a tiež práv garantovaných Ústavou SR. Posudzovanie rozsahu, v akom bude fyzická osoba obmedzená v spôsobilosti konať s právnym následkom, je potrebné posudzovať pri zachovaní proporcionality a pri rešpektovaní tohto postupu ako prostriedku ultima ratio.

14. Podľa rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5Cdo/39/2022 zo dňa 28.7.2022, obmedzenie spôsobilosti na právne úkony musí byť vždy považované za prostriedok najkrajnejší. Samotná skutočnosť, že osoba trpí duševnou poruchou (v tomto prípade skutočnosť, že nadmerne požíva alkoholické nápoje) totiž ešte nie je dôvodom na obmedzenie jej spôsobilosti, ale musí byť

konkrétne uvedené, prečo plná spôsobilosť ohrozuje záujem posudzovanej osoby a prečo nemožno situáciu riešiť miernejšími prostriedkami. Inými slovami musí sa dôsledne uplatňovať subsidiarita tohto opatrenia.

15. Rozhodnutie o obmedzení spôsobilosti fyzickej osoby na právne úkony súd vydá vtedy, ak existuje niektorý zo zákonných dôvodov, teda fyzická osoba trpí duševnou poruchou, ktorá nie je len prechodná alebo pre nadmerné požívanie alkoholických nápojov, omamných prostriedkov či jedov a v dôsledku týchto osoba nie je schopná robiť niektoré, resp. žiadne právne úkony. Samotná existencia faktorov umožňujúcich obmedziť rozsah spôsobilosti konať s právnym následkom sama osebe nestačí a rozhodnutie súdu je viazané na predpoklad, že z uvedených dôvodov fyzická osoba nie je spôsobilá robiť právne úkony.

16. V prejednávanej veci vykonaným znaleckým dokazovaním, ako aj výsluchom navrhovateľky a opatrovanca bolo preukázané, že opatrovanec nadmerne požíva alkoholické nápoje. Nebola však preukázaná druhá podmienka, nevyhnutná na obmedzenie jeho spôsobilosti na právne úkony, a to že v dôsledku toho nie je schopný robiť niektoré, resp. žiadne právne úkony. Opatrovanec žije sám dlhodobo (vyše roka žije na ulici), sám si zabezpečuje svoje denné potreby, nikto mu neposkytuje pravidelnú starostlivosť a napriek náročnosti takéhoto životného štýlu zaobstarávanie svojich denných záležitostí zvláda. Je schopný si zabezpečiť obživu, posúdiť kriticky svoj zdravotný stav, nie je zneužívaný inými osobami za účelom uzatvárania právnych úkonov, ktoré by mu boli na škodu. Je si plne vedomý svojej choroby – závislosti na alkohole, ako aj epilepsie. Vie kriticky zhodnotiť, že nesmie kombinovať lieky na epilepsiu s alkoholom a v dôsledku svojho rozhodnutia požívať alkoholické nápoje lieky na epilepsiu neberie. Súd sa plne stotožnil so závermi znaleckého dokazovania, ako aj vyjadrením znalkyne, že samotná závislosť na alkohole u opatrovanca neznižuje jeho schopnosť vykonávať právne úkony. Jeho rozhodnutie nepodrobiť sa liečbe závislosti od alkoholu je jeho slobodným rozhodnutím, ktorého dôsledky je nútený znášať a týchto dôsledkov si je plne vedomý.

Súd zároveň poukazuje na vyjadrenie znalkyne, že ak by aj obmedzil spôsobilosť na právne úkony opatrovanca v oblasti ústavnej formy zdravotnej starostlivosti a jeho matka by ho proti jeho vôli na protialkoholické liečenie umiestnila, ak by sám vnútorne nebol stotožnený s absolvovaním liečenia (čo nie je, inak by na liečenie kedykoľvek nastúpil sám a toto konanie by nebolo potrebné), z liečenia by bol prepustený a toto by sa nerealizovalo proti jeho vôli. Tým odpadá aj základný motív navrhovateľky na podanie návrhu na začatie tohto konania, keďže sa opakovane vyjadrila, že účelom tohto konania je prinútiť opatrovanca absolvovať protialkoholické liečenie, čo však proti jeho vôli nie je možné ani v prípade obmedzenia jeho spôsobilosti na právne úkony.

Na okraj súd poznamenáva, že ak bol motívom na podanie si tohto návrhu aj fakt, že opatrovanec má dlh na zdravotnom poistení, kvôli ktorému nemôže absolvovať liečenie hrazené štátom, toto konanie na posudzovanie možnosti poskytnutia bezplatnej ústavnej starostlivosti dopad nemá a teda ani obmedzenie spôsobilosti na právne úkony opatrovanca by mu v konečnom dôsledku nezabezpečilo protialkoholické liečenie hrazené štátom.

17. Podľa § 251 ods. 1 CMP, trovy dôkazov platí štát.

18. Podľa § 52 CMP, žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania, ak tento zákon neustanovuje inak.

19. O trovách konania, ktoré vznikli titulom znalečného súd rozhodol tak, že nárok na ich náhradu v zmysle ustanovenia § 52 CMP v spojení s ustanovením § 251 ods. 1 CMP štátu nepriznal.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu je prípustné odvolanie, ktoré možno podať do 15 dní odo dňa doručenia rozhodnutia na Mestský súd Košice.

V odvolaní sa má popri všeobecných náležitostiach (§ 127 CSP) uviesť, proti ktorému uzneseniu smeruje, v čom sa postup alebo rozhodnutie súdu považuje za nesprávne (odvolacie dôvody) a čoho

sa dovolateľ domáha (odvolací návrh). Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže odvolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie odvolania (§ 364 CSP).

Odvolanie možno odôvodniť len tým, že:

- a) neboli splnené procesné podmienky,
- b) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces,
- c) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd,
- d) konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci,
- e) súd prvej inštancie nevykonal navrhnuté dôkazy, potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností,
- f) súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam,
- g) zistený skutkový stav neobstojí, pretože sú prípustné ďalšie prostriedky procesnej obrany alebo ďalšie prostriedky procesného útoku, ktoré neboli uplatnené,
- h) rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.